

Samenwerking in innovatieteams

Praktisch aan de slag met onderwijsvernieuwing

Het lectoraat Goed leraarschap, Goed leiderschap van Fontys Hogeschool Kind en Educatie is bezig met innovatieteams-pilots, in samenwerking met het Partnerschap Opleiden in de School (POS). In deze innovatieteams gaan leerkrachten uit het basisonderwijs samen met studenten en pabodocenten aan de slag met vernieuwingsvraagstukken uit de praktijk.

Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid

Eerst wordt er een vernieuwingsvraagstuk vastgesteld, dat is een vraag waarmee een school aan de slag wil. Denk aan een vraagstuk rondom outdoor learning of kansen(on)gelijkheid. Het innovatieteam gaat werken met een methodiek die is ontwikkeld door het lectoraat Goed leraarschap, Goed leiderschap. Dit team bestaat uit leerkrachten en aankomende leerkrachten (bijvoorbeeld pabo-studenten) en pabo docenten. Het team werkt met elkaar op basis van gelijkwaardigheid. Dus schoolleider, leerkracht of student: allen hebben zij dezelfde, gelijkwaardige rol binnen het innovatieteam. Iedereen is lerende. Een bovenschools coordinator vertelt: 'De diversiteit in de samenstelling van de groep is heel waardevol. Daarnaast is het fijn om je blik vanuit het werk waar je de hele dag mee bezig bent, even niet meteen op alleen maar snelle, praktische oplossingen te richten maar weer even vol de inhoud in te gaan. Je moet hier een onderzoekende houding aannemen.' Ook voor studenten is deelname aan innovatieteams waardevol. Een student vertelt: 'Ik heb er echt superveel van geleerd. Ik heb zoveel kennis opgedaan die ik meteen heb kunnen toepassen in de stagegroep over didactisch efficiëntie, maar ook vooral over differentiatie, zodat ik daar veel meer bewust mee bezig ben. Dus ik heb er veel aan gehad'.

Praktijkgericht werken

In een intakegesprek met de school wordt het innovatievraagstuk vastgesteld. Vervolgens zijn er 8 bijeenkomsten van elk 2 uur waarin het vraagstuk verder wordt uitgediept. Er vindt inhoudelijke verdieping plaats en er is een sessie gewijd aan een creatieve brainstorm. Uiteindelijk wordt er een idee uitgewerkt, dat wordt het prototype. Deze wordt in de praktijk getest waarna een evaluatie plaatsvindt. Deze kan gedeeld worden met andere scholen. In de sessies zitten elementen van de Scrum methode, waarbij bewust stilgestaan wordt bij het doel en de opbrengsten van elke sessie.

Eindelijk weer tijd voor onderzoek

In de scholen waar de pilots zijn gehouden wordt enthousiast gereageerd. Vooral de directe koppeling van theorie met praktijk wordt als zeer positief gezien. Een leerkracht vertelt over zijn ervaringen met een innovatieteam: 'Door steeds die verbinding te maken tussen theorie en praktijk is het ook heel werkbaar geworden, het is voor leerkrachten heel laagdrempelig om deze tool te gaan gebruiken en om in te stappen. Je zou als leerkracht morgen al dingen anders kunnen doen door eens door de tool heen te gaan. En dat vind ik wel heel gaaf dat ons dat gelukt is'. Een andere deelnemer, ook leerkracht, gaat in op het belang van onderzoek: 'Ik word heel blij van onderzoek doen. Tijdens de studie heb je daar natuurlijk tijd voor, maar zodra je werkt niet meer. Het is heel mooi om zo'n heel onderzoeksproces

weer te doorlopen, en daarbij verschillende perspectieven mee te nemen. Door ons innovatieteam zijn wij nu wel bezig met schoolontwikkelingen. Daar word ik blij van en ben ik trots op.'

Opzet uitleg werkwijze innovatieteams:

Werkwijze Innovatieteams

Stap 1: het innovatievraagstuk

De eerste stap: er is een innovatievraagstuk. Dit is een vraagstuk dat speelt binnen een school en waar men mee aan de slag wil. Voorwaarde is dat het onderwerp echt betrekking heeft op vernieuwing, bijvoorbeeld rondom outdoor learning of kansen (on)gelijkheid.

Stap 2: voorbereiding

Er wordt een innovatieteam gevormd, bestaande uit leerkrachten en aankomende leerkrachten (3de en 4^e jaars pabo studenten) en pabo docenten met expertise op het thema die samen gaan werken aan het innovatievraagstuk en de sessies worden gepland.

Stap 3: werksessies

Daarna volgen de werksessies. Er wordt 8 x 2 uur gewerkt met studenten / leerkrachten en de docenten van Fontys. Deze werksessies worden gehouden op basis van gelijkwaardigheid, zonder rangen en standen. Een schoolleider is in deze setting ook een lerende, net als een student. Tijdens die bijeenkomsten doorloopt het team een aantal stappen aan de hand van de methodiek.

Stap 4: resultaat

Het resultaat wordt opgeleverd en wordt meteen gebruikt in de praktijk. De resultaten worden gedeeld via de website van het partnerschap in de school

In de methodiek wordt met de Scrum methode gewerkt:

Dat houdt ondermeer in dat elke bijeenkomst start met een Start-up waarin elke deelnemer kort vertelt wat er in de tussenliggende tijd is gedaan en welke input hij/zij heeft voor de bijeenkomst. En elke bijeenkomst eindigt met een Wrap-Up waarin iedereen laat weten wat meegenomen wordt uit de bijeenkomst, en welke kennis en ervaring er met de achterban kan worden gedeeld. Verder is er bij elke sessie een korte terugblik op 'hoe zijn we bezig, wat willen we anders doen'.

Korte beschrijving van de 8 bijeenkomsten (de fasen komen uit design thinking):

1: Empathize -> kennismaking, afstemmen over hoe samen te werken, verkenning van het innovatievraagstuk

2: Define -> inhoudelijke verdieping (wat weten we hier al over, literatuur), vragen formuleren voor experts

3: Define -> afbakening van vraagstuk (focus, waar gaan we ons nu precies op richten bv 'een manier vinden voor het inrichten van de buitenruimte van de school die kinderen verleidt tot verschillende typen spel en beweging')

4: Ideate -> creatief brainstormen over allerlei mogelijke ontwerpen. Deze fase leidt tot een lijst van mogelijkheden waar er uiteindelijk eentje van gekozen wordt om ook echt te maken (het ontwerp)

5: Prototype -> maken van het ontwerp (dit kan van alles zijn zoals een lesontwerp, een infographic, een digitaal instrument, begeleidingsmaterialen, coachtool, spel, etc. etc.) en eerste versie testen in de praktijk

6: Prototype -> resultaten van de eerste tests bespreken en verbeteringen/aanpassingen aan het ontwerp doen en opnieuw testen

7: Test -> testresultaten van het prototype bespreken, eventueel laatste aanpassingen doen en bespreken hoe dit te delen met collega's, andere scholen, etc.

8: Evaluatie -> evalueren van het innovatieproces, wat is er geleerd? Wat heeft het opgeleverd aan producten/ervaringen? Wat zijn aanbevelingen voor een volgend innovatieteam?

Contactgegevens: Henderijn Heldens en Anje Ros